

Idem. (an. 1190. Romæ.)
Literas: [& infra. 1] Intelleximus a, quod H. in Sa-
 cerdotio genitus, de uxore legitima natus, & concep-
 tus, affectavit a pueritia ministrare Domino in officio clericali. Verum licet a filiis paterna incontinentia modis omnibus propellenda noscatur: si tamen aliter dignus inventus fuerit, permittimus ipsum ordinari in Clericum, & ad Ecclesiasticum beneficium (unde commode sustentari valeat) promoveri.

[1 Dilectionis vestra accepimus, vorum laboris presentium, & ejus originem continentis.]

CAP. XV.

Illegitimus in Ecclesia paterna prabendari non debet.

Innocentius III.

Cum decorem domus Dei: [& inf.] Filiis Canonicorum prabendam in eisdem Ecclesiis conferri non sinatis, quarum b sunt Canonici patres eorum. Cum indecorum sit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministraret c, in quo unigenitus Dei Filius aeterno Patri pro salute humani generis victimatur.

CAP. XVI.

Si illegitimus, maxime filius spurius instituat in Ecclesia, in qua institutus est pater, institutio non valet, & institutus a suis beneficiis suspendatur.

Idem in Concilio generali. d (an. 1215.)

Ad abolendam e pessimam (quæ in pluribus inolevit Ecclesiis) corruptelam, firmiter inhibemus, ne Canonico filii, maxime spurii, Canonici fiant in secularibus Ecclesiis, in quibus instituti sunt patres eorum. Et si fuerit contra presumptum, decernimus non valere. Qui vero tales (ut dictum est) canonicare presumpserint, a suis beneficiis suspendantur.

CAP. XVII.

Alius, quam Papa, non dispensat, ut filius in Ecclesia paterna immediate succedat.

Honorius III. g (an. 1220. Roma in Belgium.)

Dilectus filius G. Præpositus sanctæ M. transmissa nobis petitione monstravit, quod cum Virgilius Presbyter quandam Ecclesiam, curam animarum habentem, quam nullo medio habuit pater ejus, obtineat, ipsum monuit, ut resignaret eandem: sed idem asserens, quod H. Remen. b Archiepiscopus, tunc Apost. sed. Leg. dispensavit cum eo, id efficere contradicit.

Quocirca mandamus, quatenus non obstantè dispensatione aliqua, quæ a sede Apostolica non manaverit, quod canonicum fuerit (appellatione postposita) statuatis.

CAP. XVIII.

Illegitimus absque dispensatione Papa ad dignitatem, vel personatum, vel beneficium curatum, promoveri non potest.

Gregorius IX. Turon. Archiepiscopo. i (an. 1228. Roma in Galliam.)

Nimis in tua provincia Ecclesiæ deformatur & honestas, ex eo, quod filii Sacerdotum, & alii non legitime nati, ad dignitates, & personatus l, & alia beneficia curam animarum habentia, sine dispensatione sedis Apost. promoven- tur. Quocirca mandamus, quatenus prædictis personis a personatibus, & dignitatibus, & hujusmodi beneficiis prorsus amotis, ea personis idoneis conferri facias per illos, ad quos electionem ipsorum de jure noveris pertinere. Et ne id de cætero præsumatur, districtius inhibemus.

a Cap. 5. eod. tit. in 2. compil. b al. quorum. c Vide no. per B. in l. generaliter §. cum autem. C. de instit. & subst. sub condit. facti. d cap. 31. e Concordat Concilium Trident. sess. 25. de reform. c. 15. & habetur cap. 1. eod. tit. in 4. compil. f al. sed. g Decano Mortensi, & in aliquot vetustis legitur, Innoc. III. h In multis antiquis legitur G. Remens. i Alius Archidiaconus. x al. diffamatur. l Vide ff. de ali. & cibor. leg. pen. & l. si filius. ff. de don.

TITULUS XVIII.
 DE SERVIS NON ORDINANDIS
 ET EORUM MANUMISSIONE.

CAP. I.

Servus ante plenam manumissionem ordinari non debet.

Ex Concilio Toletano. (forte an. 633. in Hispan.)

Instruendi a: [& infra. 1] Forte dicit aliquis: Clericus fieri non permittitur, nisi ante Clericatum ingenuitatis dignitate potiarur. Revera verum dicit. Et ideo quod infirmari b, vel vituperari potest, præcaveri debet.

Non solum autem, qui ad Clericatus ordinem promovendi sunt, in Ecclesia manumittendi sunt: verum etiam hi, quos quisque pro remedio anime sue emancipari vult, quia sic scriptum est in pacto Francorum.

[1 Sum præcevea Laici, ut sciant, quia nullatenus alia loco manumittere possunt proprios servos, quos Dominicis castris aggregare decreverunt, nisi in sacra Ecclesia ordine prænotato. Quomodo enim Clerici extra Ecclesiam libertatem assequi possunt, qui a lege mundana extranei sunt, & quibus interdicitur, ne ad seculare iudicium procedant, quomodo seculari iudicio a iugo servitutis absolvuntur? Sed]

CAP. II.

Servus sine licentia Domini ordinatus deponitur, & Domino restituitur.

Ex eodem. e

De servorum ordinatione: [& infra. 1] Statutum est, ut nullus Episcoporum deinceps ad sacros ordines eos promovere præsumat, nisi prius a Dominis libertatem fuerint consecuti. Et si quilibet servus fugiens Dominum suum, qualibet calliditate, aut fraude ad gradus pervenerit Ecclesiasticos, decretum est, ut deponatur, & ejus Dominus eum recipiat.

[1 Qui pessimè ad gradus Ecclesiasticos indiscrete promovuntur, placuit omnibus cum sacris canonibus concordare.]

CAP. III.

Servus ab Ecclesia manumissus ordinari potest: & quod acquirat, post suum obitum erit Ecclesiæ manumittentis: quam si accusat, vel contra eam resistatur, libertate, & ordine privetur.

Ex eodem. d

De famulis Ecclesiæ constituere Presbyteros, & Diaconos per parochias liceat, ita tamen ut antea manumissi statim recipient libertatis. §. 1. Quicquid autem talibus extiterit debitum, aut quolibet modo collatum, eis in personas extraneas transmittere non licebit, sed omnia ad jus Ecclesiæ, a qua manumissi sunt, post eorum obitum debeant pertinere. §. 2. Quibus (sicut cæteris Ecclesiæ libertis) accusandi, vel restituendi adversus Ecclesiam aditus præcludatur: ad quod si aspiraverint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed necessitate temporis promeruerunt.

CAP. IV.

Dominus in servo, quem manumittit, potest spirituales operas retinere.

Ex Concilio apud Alichii. e (an. 917. in German.)

Nul-

a Al. instituendi. b al. infamari. c Burchard. lib. 2. decret. cap. 31. lvo part. 6. c. 132. Grat. dist. 54. cap. 6. Pann. lib. 3. tit. de serv. non ordin. c. 1. & post Concil. Lateran. sub Alex. III. part. 50. cap. 56. & c. 2. eod. tit. in 1. comp. ubi integrum caput, & variam inscriptionem invenies: nam alias adscribitur Concil. Maticensi, al. Tolerano. d Addi potest. a. c. 73. e al. Alvern. al. Altheim. al. Althen. al. Archi. solet Burchardus eum locum appellare Altheim, ut lib. 1. cap. 162. & 227. lvo part. 6. cap. 602. Decret. ex Conc. apud Altheim habito, c. 38. Huic rex Conradus interfuisse dicitur.

Nullus a. [& infra. 1] Si quis de servis suis quenquam donaverit libertate, & ipsum in Presbyterum fecerit ordinari, ille autem postea in superbiam elatus, Domino suo canonicas horas psallere noluerit, accusatus apud Episcopum, qui ordinaverit eum, degradetur.

[1 Clericus ad gradum Presbyterii promoveatur, nisi ordine canonico, ut scriptum in canonibus habetur. Si enim propter Dei dilectionem.]

CAP. V.

Spurii, vel servi ordinari non debent.

Alexander III. Archiepisc. Turon.

Consuluit: [& infra.] Consi. t. t. respond. quod neque spurios, neque servos ordinare debes: & si memor es, in consecratione tibi dictum fuit, vide, ne quemlibet servilis conditionis ad ordines promovere præsumas.

CAP. VI.

Manumissus ab Ecclesia, ut fiat Clericus, & ipsi Ecclesiæ perpetuo serviat in a. vnius, ad aliam Ecclesiam se transferre non potest: secus si pure fuerit manumissus. Vel sic: secus si fuerit manumissus, ut serviat. Jo. Andr.

Innocentius III. Variensi b Episcopo. (an. 1207. Viterbo in Hungariam.)

Eo libentius c: [& infra.] Adjecisti aliam questionem, an illorum filii, qui Ecclesiæ servili conditione tenentur, traditi a parentibus militiæ clericali cum suorum contentia Dominorum, ut in eadem Ecclesia debeant deservire, assequentes propterea libertatem, post tempus ea relicta possint ad aliam se transferre? in quo credimus distinguendum, utrum eo tenore fuerint manumissi, & obligati d ordini clericali, quod manumittendi Ecclesiæ, dum vixerint, deberent impendere famulatum in obsequiis divinorum: & tunc transferendi se ad aliam est eis licentia deneganda: vel manumissi extiterint absolute, sicque libertatem habeant ad aliam transeundi.

CAP. VII.

Jus, quod est de servo factu Diacono, etiam de Subdiacono debet intelligi.

Idem.

Mitamur non modicum, cum e certum sit in constitutionibus antiquorum, quando si servi in gradus Ecclesiasticos ordinati, debeant in servitute, vel non debeant revocari: [& infra.] De Subdiaconali ordine, quia de eo non fit mentio in Patrum statutis expresse, videtur nobis, quod & is cum Diaconali gradu privilegio gaudet eodem. Nam licet sacer ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva, tamen a constitutione Gregorii, atque Urbani secundum moderna tempora, sacer gradus esse minime dubitatur.

CAP. VIII.

Natus ex patre servo, & libera matre, liber est, & licite promovetur.

Gregorius IX. Archiepiscopo Neapolitano.

(an. 1228.)

Dilectus filius G. Diaconus proposuit, quod I. miles ea occasione, quod patrem ipsius hominem servum esse proponit (licet mater sua, & cuius debet imitari g conditionem, libera esse noscatur) ne promoveatur in Presbyterum, impedire præsumit. Quocirca mandamus, quatenus si tibi constiterit de præmissis, eundem militem ab hujusmodi impedimento cessare h compescas.

a Ex cap. 3. eod. tit. in 1. compil. b alias, Variensi, alias Vacinensi, al. Vacienti. c Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat. d in omnibus manuscriptis, oblato: in uno solo, obligati, sed i. & g. velut suprabundantia erant notata. e cautum. f alias quomodo. g vide l. idem Pomponius. §. idem scribit, De rei vindic. & Instit. de ingen. §. 1. h vox, cessare, deest in vos.

Tom. II.

TITULUS XIX.
 DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA
 ORDINANDIS, VEL NON.

CAP. UNIC.

Obligatus ratiociniis, deposito opere, & redditu ratione, ordinari potest: prius vero non.

Ex Concilio Carthag. a (an. 348. in Afric.)

Magnus Episcopus Augusti. dixit: Quid dilectioni vestrae videtur, procuratores, actores, executores seu curatores pupillorum si debeant ordinari? Gratus Episcopus dixit: Si post deposita onera, & reddita ratiocinia, actus vitæ ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude Dei (si postulati fuerint) honore munerari: si enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Ecclesiæ infamatur. Universi dixerunt: Recte statuit Sanctitas vestra, ideoque ita b est nostra sententia.

TITULUS XX.
 DE CORPORE VITIATIS
 ORDINANDIS, VEL NON.

CAP. I.

Presbyter, qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui Episcopi potest in suo ordine ministrare.

Alexander III. c (an. 1165. Roma in Campaniam.)

De Presbytero Campaniæ, qui duellum sponte obtulit, & oblatum suscepit, & in eo partem digiti amisit: respondemus, quod cum ipse non perdidisset tantum de digito, quin sine scandalo possit solemniter celebrare, satis potes post perfectam poenitentiam cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare, licet ejus excessus gravis admodum extitisset.

CAP. II.

Habens in oculo maculam, quæ non inducit magnam deformitatem, etiam ad Episcopatum potest promoveri.

Idem Cisterciens. electo, (al. Cisterciens. an. 1173. Roma in Angliam.)

Cum de tua electione questio mota fuisset: [& infra. 1] Tibi, quod in oculo maculam habeas, & filius Canonici fueris, est obiectum: unde Cantuariens. Archiepiscopo dedimus in mandatis, ut pro eo, quod Canonici filius diceris, in promotione tua ex multa dispensatione procedat. De macula vero d Archiepiscopo prædicto mandavimus, ut cum consilio Suffraganeorum suorum, quod exinde visum fuerit, exequatur, in quo tibi ex maxima dispensatione curavimus providere.

[1 Et aliorum, qui sunt in quibusdam Ecclesiis Anglicanis electi in presentia nostra, & nostrorum fratrum.]

CAP. III.

Sectus in cunabulis, licite promovetur.

Clemens III. Varien. Episcopo. (an. 1189. Roma in Hungariam.)

IEX parte Bartholomæi Monachi, & aliorum e fuit nostro Apostolatu presentatum, quod cum ipse in cunabulis sectus fuerit, postmodum sub regula & Abbate devote Deo militans, in Diaconatus ordinem est promotus: [& infra. 1] Sane cum secundum statu-

a Concilium Carthaginense primum, cap. 8. ut refert Burchardus lib. 2. decret. cap. 36. lvo p. 6. c. 137. Gratianus dist. 54. cap. 3. ubi falso tribuit Concil. Maguntinensi. b al. ista. c Salernitano Archiepiscopo ex ea collectione, quæ est post Lateranens. part. 26. c. 4. 5. & 6. vide Concilium Tridentinum, Sessione 25. de reformatione, cap. 19. Adde beatum Thomam, & ibi Cajetanum 2. 2. quest. 95. ad articulum 3. & plenissime per Bernardum Vasquium controversiarum illustrium cap. 12. & 49. d alios, vere in oculo. e Cap. 1. eod. tit. in 2. compilatione.

ta Nicæni Concilii illi ad Clericatus ordinem prohibeantur accedere, & si etiam in Clero fuerint, debeant cessare, qui se ipsos sani absciderint, vel affectaverint, ut ab aliis abscindantur: non credimus ei impedimentum afferre, quo minus possit provehi, qui in cunabulis sectus fuit, quia non videtur hoc eo tempore affectasse, quo iudicium animi non habebat: præsertim cum in canonibus Apostolorum b sit manifeste sancitum, quod eunuchus, si per insidias hominum factus, vel ita natus sit, aut etiam in persecutione sint ei amputata virilia, & dignus est, possit in Episcopum promoveri. [1 Unde suppliciter petiit facultatem sibi a sed. Apost. indulgeri, ut sit ei licitum in Presbyterum ordinari.]

CAP. IV.

Sacerdos, qui sine causa virilia sibi fecit abscindi, credens inde mereri, de dispensatione Episcopi suum officium, præter altaris ministerium, poterit exercere.

Idem Ravennati Archiepiscopo.

Significavit nobis R. Archipresbyter sancti Stephani, quod B. Presbyter (credens se obsequium præstare Deo) fecit sibi virilia amputari: [& infra.] Quocirca mandamus, quatenus si jam dictum Presbyterum alias Deo d. dignum invenieris, ei sacerdotale officium, absque altaris ministerio, auctoritate nostra fretus, & tua, prout videris expedire, concedas.

CAP. V.

Sacerdos, qui ex justa causa fecit sibi virilia abscindi, potest, ut prius, sacerdotale officium exercere.

Innocentius III. e.

II. EX parte M. Presbyteri fuit f. propositum, quod cum sibi sentiret lepræ periculum imminere, de consilio medici virilia fecit sibi abscindi, ut posset a tam gravi infirmitatis vitio liberari: (& inf. 1) Quoniam igitur canones sanctorum Patrum hunc a sacri altaris administratione non prohibent, mandamus, quatenus, si est ita, & memoratus M. est alias idoneus, ut sui ministerii officium exequatur, liberam ei tribuas facultatem.

[1 Et ut provideremus ei super executione sui officii, a nobis humiliter postulavit.]

CAP. VI.

Mutilatus manu, si promorus fuerit in Abbatem, ab Abbacia deponitur.

Idem Militen. g. Episcopo. (an. 1198. Roma in Cariam.)

Exposuisti nobis, quod prædecessor tuus H. in Abbatem promovit, nesciens quod ipse esset manu altera mutilatus: [& inf. 1] Nos igitur fr. t. tal. respond. quod cum pro tam enormi defectu ad sacros non possit ordines promoveri, & in promotione sua id tacuerit fraudulenter, ab Abbacia officio est non immerito amovendus.

[1 Quia vero ipse Abbas nescitur sinistra cavere, quid super hoc agendum sit, nostra voluisti responsione edoceri.]

CAP. VII.

Cavens ungula pollicis, dummodo sit fortis in pollice, licite ad sacerdotium promovetur.

Honorius III. Episcopo Engolismen. (an. 1218. Roma in Galliam.)

Thomas Monachus proposuit, quod cum in annis puerilibus esset constitutus, quædam barra ferrea super dextræ suæ pollicem fortuito casu cadens, ungulam avulsit ab eo. Quocirca mandamus, quatenus si ad frangendum Eu-

a Vide l. 7. & questum. §. 1. cum not. ff. de liber. & posthum. & l. spadonem. ff. de verborum signific. b dist. 60. cap. Eunuchus. c Idem sancit Innocent. I. epist. ad Felicem Nucernianum Episcop. c. 1. Refert Burchardus l. 2. c. 14. concord. Concil. Nicæn. c. 1. sed hic additur dispensatio. d Vox, Deo, in antiquis deest. e Parisiens. Episc. alias, Parisiens. Episc. f Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. g alias Militen. al. Meldens. h Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

charistiam sit in pollice ipso potens, & aliud canonicum non obsistat, propter deformitatem huiusmodi non dimittas, quin eum ad ordinem promoveas Sacerdotis.

TITULUS XXI.
DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

CAP. I.

Breve est.
Ex Concilio Aurelianensi. (an. 538. in Gallia.)

UT bigami b, penitentes, vel repudiatarum mariti, ad sacerdotium non ascendant.

CAP. II.

Cum bigamo, qui ordinatus est ad sacros, non dispensatur, & ordinator privabitur potestate ordinandi, nisi cum eo fuerit dispensatum.

Lucius III. c. Spalen. Archiepiscopo. (an. 1183. Roma in Sclavoniam.)

Super eo d, quod tua fraternitas de bigamis requisivit: respondemus, quod ordinatores eorum potestate, & officio ordinandi, & ordinati si ad sacros ordines fuerint promoti, eis ideo suat privandi: quia in bigamis contra Apostolum e dispensare non licet, ut debeant ad sacros ordines promoveri, vel in eis, si promoti fuerint, remanere. In ordinatore autem potest dispensatio adhiberi, ut ordinandi potestate, & officio non privetur.

CAP. III.

Bigamus uxore vivente, vel mortua non ordinatur.

Celestinus III. (an. 1195.)

DE bigamis f Presbyteris, & viduarum mariti, idem sancimus omnino, ut nec viventibus uxoribus, nec defunctis ad divinarum debeant celebrationem admitti: maxime cum a doctrina sit Apostoli, & institutionibus Ecclesiæ alienum.

CAP. IV.

Qui mortua uxore promotus ad sacros, cum secunda de facto contraxit, & cognovit, bigamie pœnam incurrit, licet non sit bigamus.

Innoc. III. Ratista. Episcopo. g (Roma in Poloniam.)

Super a b nobis: [& infra.] Tertius, & ultimus articulus videbatur habere non modicum questionis, quoniam cum in matrimoniis contraheatis non juris effectus, sed animi definitio attendatur, unde illum comitatur infamia, qui duas simul uxores habet: quod partim ad factum convenit retorqueri: sicut in canone legitur de Presbytero, qui non legalibus nuptiis detinetur, eadem censura tales videntur inter bigamos reputandi. Licet obviet ex adverso, quod opinioni sit veritas præferenda, & quod juxta præmissa, qui nullam uxorem habuit, foret bigamus reputandus: quod contingeret, si quis de facto contraheret cum diversis, quibus de iure non posset matrimonialiter copulari. Nos autem in hac questione t. respond. quod cum huiusmodi Clericis, qui quantum in ipsis fuit, secundas mulieres sibi matrimonialiter conjunxerunt, tanquam i cum bigamis

a Conc. Avel. III. cap. 6. Idem Conc. Avelat. III. cap. 3. quibus locis eadem est sententia, sed diversis verbis conscripta. Refert Burchardus lib. 2. cap. 33. Ivo part. 6. c. 134. vid. Grat. dist. 55. can. 2. & Conc. Trid. sess. 23. in decret. de refor. c. 17. b Ex cap. 2. eod. tit. in 2. compil. Alias legitur digami. c Alias Spalatenf. alias Valerens. alias Spalentin. alias Spoletens. alias Spoletano, alias Hispalens. d Cap. 3. eod. tit. in 2. comp. e 1. ad Tim. 3. f Cap. 2. eod. tit. in 2. comp. g Alias Rothomagens. alias VVitalmens. Episc. h Cap. 1. eod. tit. in 3. comp. vide Dominicum Sorum in quarto Sententiar. dist. 27. qu. 3. art. 3. i Hoc, tanquam, non est expressivum veritatis, sed similitudinarium, juxta illud: Existis tanquam ad latronem.

gamus non liceat dispensari, licet in veritate bigami non existant, non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis a cum opere subsecuto.

CAP. V.

Qui contraxit cum virgine, licet prius ab alio fuerit desponsata, bigamus non censetur.

Idem Innoc. III. Metensi Episcopo. (an. 1205.)

DEbitum pastoralis officii: b [& infra. 1] F. t. ita duximus respondendum, quod cum duo sint in conjugio, videlicet consensus animorum, & commixtio corporum, quorum alterum significat charitatem, quæ consistit in Spiritu inter Deum, & justam animam, ad quod pertinet illud, quod dicit Apostolus c: Qui adhæret Deo, unus Spiritus est cum eo: reliquum vero designat conformitatem, quæ consistit in carne inter Christum, & Ecclesiam, ad quod pertinet illud, quod Evangelista testatur d: Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: profecto conjugium e illud, quod non est commixtione corporum consummatum, non pertinet ad illud conjugium designandum, quod inter Christum, & Ecclesiam per incarnationis mysterium est contractum, juxta quod Paulus f exponens illud, quod dixerat Protoplastus g: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: & propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhæret uxori suæ, & erunt duo in carne una: statim subiungit: Hoc autem dico magnum Sacramentum in Christo, & Ecclesia. Cum ergo propter sacramenti defectum inhibitu sit, ne bigamus, aut maritus viduæ præsumat ad sacros ordines promoveri, quoniam nec illa est unica unicus, nec iste unus unius: profecto ubi deficit inter huiusmodi conjuges commixtio corporum, non deest huiusmodi signaculum sacramenti. Unde is, qui mulierem ab alio viro ductam, sed minime cognitam, duxit uxorem: quia nec illa, nec ipse carnem suam divisit in plures: propter hoc impediri non debet, quin possit ad sacerdotium promoveri.

[1 Secundus autem tuæ dubitationis articulus continebat, an is, qui mulierem ab alio viro traditam, sed nondum cognitam, matrimonialiter sibi copulavit, valeat ad sacerdotium promoveri? Licet autem is, qui ab alio viro relictam duxit in conjugem, sive cognita fuerit ab illo, sive incognita manserit, videatur duxisse viduam in uxorem, utpote cuius vir erat mortuus, quando duxit eandem: sicut & ille bigamus esse videtur, qui cum duabus legitime contraxit uxoribus, sive neutram, sive alteram tantum cognovit, quia vir extitit duarum uxorum, Nos tamen.]

CAP. VI.

Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus non est.

Idem Lugdunens. h Archiepiscopo, Apostol. sedis Legato. (an. 1213. Signia in Daniam.)

QUIA circa i minima x: [& infra.] Sane postulasti per sed. Apost. edoceri, si Presbyteri plures l concubinas habentes bigami censeantur. Ad quod duximus respondendum, quod cum irregularitatem non incurrerint bigamix, cum eis tanquam simplici fornicatione notatis, quoad executionem sacerdotalis officii poteris dispensare.

CAP. VII.

Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognovit, bigamie pœnam incurrit, licet bigamus non sit.

a Vide leg. si in emptionem. D. de minor. & l. si aquo de leg. 1. b Qua hic desum. recipies in cap. 4. de baptismo, & cap. 2. eod. tit. in 3. compil. c 1. Corinth. 6. d Joann. 1. e Vide Magist. sent. & ibi Doct. lib. 4. dist. 27. f Eph. 5. g Gen. 2. h Idem D. Archidiacon. Lundun. A. S. L. i cap. unic. eod. tit. in 4. compil. x al. matrimonia. l In uno verusissimo exemplari ita: plures successivæ.

Idem.

NObis fuit: [& infra.] Ille autem, qui in Subdiaconatus ordine constitutus de facto tantum (quia de jure non potuit) duxit viduam in uxorem, profecto bigamus non existit, sed nec viduæ potest in veritate dici maritus, cum inter ipsum, & illam non fuerit vinculum maritalitatis contractum: cum eo tamen contra doctrinam Apostoli a, tanquam cum marito viduæ dispensare non licet, non propter sacramenti defectum, sed propter affectum intentionis cum opere subsecuto.

TITULUS XXII.
DE CLERICIS PEREGRINIS.

CAP. I.

Ultramarini, & valde remoti ordinationem suam probare debent per quinque Episcoporum sigilla.

Alexander III. b Cenoman. Episcopo. (an. 1170. Roma in Galliam.)

TUA e nos duxit fraternitas consulendos, quid sit agendum de Clericis, qui in remotis regionibus ordinati, literas eorum ostendant, a quibus sibi proponunt manus impositas: & utrum Episcoporum sigilla sint, quæ repræsentant, incertum existit. Tuæ igitur consultationi respondemus tutius esse, ut in his statuta Patrum veterum observentur, quam novum aliquid statuatur: statutum autem est de transmarinis, ut ad minus quinque Episcoporum super ordinatione sua testimonio muniantur: quod in aliis (si similiter d sunt incogniti) credimus observandum: ita tamen, ut in suspensione aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus instruantur ipsorum. Sed & de inferioribus ordinibus inquiri oportet, quia posset contingere, ut aliquibus prætermisissis saltum fecissent. His autem peractis, si digni inventi fuerint, circa eos poterit dispensari.

CAP. II.

Clericus peregrinus, qui jurat se ordinatum, nisi aliter probet, in illo ordine non suscipietur, nec ad superiores promovebitur.

Innocentius III. Constantinop. Patriarchæ. (an. 1206. Ferentino in Thraciam.)

INTER quatuor: [& infra. e] Consuluit nos iterum tua fraternitas, utrum f Clericos ad te sine suorum ordinariorum literis venientes, & offerentes juramentum, quod sint in quovis Ecclesiasticorum ordinum constituti, debeas ad superiores ordines promovere: inquisitioni t. r. quod nisi de ipsorum ordinatione canonica per idonea tibi confiterit argumenta, eos nec in illis suscipere, nec ad majores debes ordines promovere, præsertim antequam conversatio eorum fuerit approbata.

CAP. III.

Peregrinus, de cujus ordinatione non constat, non permittitur celebrare in publico, sed in occulto sic.

Idem Patriarchæ Hierosolymitano. (an. 1203. Roma in Palaestinam.)

TUA fraternitatis: g [& infra. 1] Utrum Clericos, qui ad partes Hierosol. sine commendatitiis literis veniunt,

H 2

a 1. ad Tim. 3. b In multis Alex. IV. sed falsa est inscriptio, nam cum hæc compilatio facta est, nondum erat Alexander IV. creatus. c Cap. unic. eod. tit. in 1. compil. & habetur integrum post Concil. Lateran. sub Alexandro III. part. 26. cap. 20. d alias ita, qui similiter: al. ita, si similiter sunt in eo incogniti. e Tota hæc præfatio extat infra, cap. inter 4. de majorit. & obedientia. Ideo hic non adscribo, quod de similibus admonitum volo. vide cap. 1. eod. tit. in 3. compil. f In pluribus antiquis post illud, infra, statim sequitur, utrum Clericos, &c. g Cap. 2. eod. tit. in 3. compil.

niant, permittere debeas celebrare divina. [& infra. 2] Respondemus, quod nisi legitime tibi constiterit, sive per literas, sive per testes, de illorum ordinatione canonica, qui penitus sunt ignoti, non debes ipsos permittere in a ruis plebibus celebrare: sed si forsitan eorum aliqui secreto ex devotione celebrare voluerint, poteris sustinere.

[1 Discretio postulavit per sedem Apost. edoceri.] [2 Cum plerique eorum, de quorum canonica ordinatione non constat, statim ut veniunt, presumunt non experta licentia celebrare. Nos autem tuam in Domino sollicitudinem commendantes super primo articulo f. r.]

CAP. VI. Inferiores Prælati sine diæcesanorum consensu, in Ecclesiis suis peregrinos non possunt instituere.

Honorius III. Regim. Episcopo. (an. 1220.) **T**E nobis proponente didicimus, quod quidam Prælati Ecclesiarum tuæ jurisdictionis in Ecclesiis sibi commissis sine conscientia tua Clericos de alienis Episcopatus c. instituire non verentur. Attendentes igitur id eis nulla ratione licere, cum sit honestati contrarium d, & a sanctorum Patrum institutionibus alienum: [& infra. 1] Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod tibi licet eos exinde removere, nisi aliquos ex dispensatione in eisdem Ecclesiis duxeris dimittendos.

[1 Ad exemplar sel. rec. Alex. P. P. n. auct. Apost. tibi indulgemus, ut si qui Clerici de alienis Episcopatus in Ecclesiis tuæ jurisdictionis sine conscientia, & assensu tuo sunt, vel fuerunt in posterum instituti.]

TITULUS XXIII. DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

CAP. I. Ponit, que spectant ad officium Archidiaconi.

Ex libro Romani ordinis. (forte an. 600. Romæ.) **U**T Archidiaconus e post Episcopum sciat se vicarium esse ejus in omnibus, & omnem curam in Clero (tam in urbe positurum, quam eorum, qui per parochias habitare noscuntur) ad se pertinere, sive de eorum conversatione, sive honore f, & restauratione Ecclesiarum, sive doctrina Ecclesiasticorum, vel cæterarum rerum studio: & delinquentium rationem coram Deo redditurus est. Et ut de tertio in tertium annum, si Episcopus non potest, parochiam universam circumeat, & cuncta, quæ emendatione indigent, ad vicem sui Episcopi corrigat, & emendet.

CAP. II. Non summatur, sed ponit quadam, quæ spectant ad officium Archidiaconi.

Ex Concilio Toletano. **O**fficium g vero Archidiaconi est Evangelium, quando volnerit, legere, vel alicui de Diaconis præcipere: & quando Episcopus Missam canit, ad iussionem illius induant se Levitæ vestimentis sacris, qualiter cum Pontifice ad Missam h procedant: [& infra. 1] §. 1. Omne Ecclesiasticum officium providendo, lectiones aut responsoria in matrice Ecclesia dare debet, & auscultare, in tantum ut nullus Evangelium, aut Epistolam, responsoria, vel quamlibet in Ecclesia lectionem legat, vel cantet, donec auscultetur ab ipso. §. 2. Acolythos i quoque ipse ordinet, quis eorum candelabra, quia thuribulum deferre, quive minorum in Ecclesia aliqua officia agere debeat.

a In antiquis deest dictio, in. b alias, scientia, id est facultate aut licentia. c alias, partibus. d vide leg. quod vulgo, ff. de statu som. & l. si cum dies. §. compromisso. ff. de arbit. e Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. f alias onere. g Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. h Ut verbi gratia hini honeste & demisso vultu. i Quis ordo sit Acolythorum in Ecclesia, tradit Magister Sent. lib. 4. dist. 24. §. quarto loco.

[1 Omnemque querimoniam, seu causam, vel justitiam Presbyterorum, vel Diaconorum, vel subdiaconorum ipse debeat deliberare, & ordinare, & facere. Ideo vero strenuus, providus, cautus, vicem sui Episcopi agens, totius Episcopatus curam habeat, &c.]

CAP. III. Custodia vasorum Ecclesiæ spectat ad Archidiaconum. Gregorius III. Archidiacono Salonitano. a **E**A quæ contra: [& infra.] Scire vero volumus, quod a te districte quaesituri sumus, quia vel propriæ Ecclesiæ, vel ea, quæ de diversis Ecclesiis similia sunt collecta, non sub omni sollicitudine, & fide servantur. Quod si quid ex eis, vel negligentia, vel cujusquam fraude deperit, tu hoc reatu attingeris, qui per Archidiaconatus ordinem custodiæ ejusdem Ecclesiæ arctius deputaris.

CAP. IV. Archidiaconus sine mandato Episcopi, non committit curam animarum, id est, non habet institutionem autorizabilem. Alexander III. Elien. Archidiacono. (an. 1174. Roma in Angliam.)

Cum satis b sit absurdum: [& infra. 1] Quoniam igitur obtentu alicujus consuetudinis, non debes contra sanctorum Patrum constitutiones venire: & quod ad tuum non spectat officium, vendicare. Mandamus, ut nemini sine licentia & mandato Episcopi curam præsumas committere animarum.

[1 Et a sanctorum Patrum institutionibus alienum, ut Archidiaconus auct. propria debeat culibet Ecclesiarum curam committere, ægre nimis ferimus, quod tu sine mandato Episcopi tui personis curam animarum committis.]

CAP. V. Archidiaconus de jure communi non potest excommunicare. Ant. de But.

Idem Vigoriensis Episcopo p. c. causa quæ. [an. 1176.] **A**rchidiaconus c non videtur de Ecclesiastica institutione licere, [nisi auctoritas Episcoporum accesserit] in aliquos sententiam promulgare.

CAP. VI. Archidiaconus semel in anno [nisi necessitas exigat plus] visitat suam provinciam, id est, parochiam. hoc dicit. Idem Episcopo Conventren. & Abbati Cestrenf.

Mandamus d, quatenus prohibeatis Cestrenf. Archidiacono, ne ad Ecclesias sui Archidiaconatus visitandas, nisi semel in anno, accedat: nisi forte talis causa emerferit, propter quam ipsum oporteat præfatas Ecclesias sæpius visitare.

CAP. VII. Dicit primo, quod sit officium Archidiaconi: & in quo per illud relevetur Episcopus. Et secundo dicit, Decanos rurales per Episcopum, & Archidiaconum eligendos, & amovendos, si illorum vices communiter gerant. Innocentius III.

AD hæc nos e dicimus f. [& infra.] §. 1. Sane consuluit nos tuæ fraternitatis devotio, quid ad officium Archidiaconi debeat pertinere, & in quibus per ipsum cura episco-

a Gregorius epist. 10. lib. 1. Registri, & cap. 1. eodem tit. in 1. compil. Alias, Salernitano Archiepisc. aliter, Archidiacono, aliter, Diacono Salonitano, in aliis Episc. al. Archidiacono Salonitano. Contius. vide lib. 2. epist. 16. registri, ex qua est apud Gratianum, distinct. 74. canon. 8. & lib. 1. epist. 19. vide dist. 74. can. 2. b Cap. 4. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateran. sub Alexandro III. part. 26. cap. 2. c al. Archidiacono, cap. 5. eod. tit. in prima compil. & habetur post Concil. Lateranens. sub Alexandro III. part. 26. cap. 4. d Habetur post Concil. Lateranens. sub Alexandro III. part. 2. cap. 11. vide Concil. Trident. supr. cit. eod. cap. 1. e Cap. 1. tit. in 4. compil. f In antiquis legitur, ad hæc nos Dominus. al. docuimus.

palis sollicitudinis debeat relevari: & nos, prout possumus, respondemus, quod Archidiaconus (secundum statuta B. Isidori) imperat Subdiaconis, & Levitis: parochiarum sollicitudo, & earum ordinatio ad ipsum pertinet: & audire debet jurgia a singulorum. §. 2. Archipresbyteri autem, qui a pluribus Decani nuncupantur, ejus jurisdictioni se moverint subjacere. §. 3. Secundum vero Romani ordinis constitutionem major post Episcopum, & ipsus Episcopi Vicarius reperitur: omnem sollicitudinem & curam, tam in Clericis, quam in Ecclesiis eorum (prout melius secundum Deum poterit) impendendo, cum super his sit redditurus rationem in districti examinis judicio. §. 4. Item in epistola B. Clementis Papæ præd. nost. oculus Episcopi Archidiaconus appellatur, ut loco Episcopi per Episcopatum prospiciens, quæ corrigenda viderit, corrigat, & emendet: nisi adeo fuerint ardua negotia, quod absque majoris sui presentia nequeant terminari. §. 5. In quadam vero nostra constitutione jam alia vice nos meminimus expressisse, quod institutio corporalis, tam super beneficiis, quam etiam dignitatibus ad ipsum debeat pertinere, examinatio etiam Clericorum, si fuerint ad sacros ordines promovendi: & hoc idem in collationibus beneficiorum credimus observandum, ut qui beneficiis Ecclesiasticis præficiendi fuerint, a suo prius examinentur Archidiacono, & per ipsum postmodum Episcopo presententur. §. 6. Subsequenter postea quaesivisti, utrum Decani rurales, qui pro tempore statuunt, ad mandatum tuum solum, vel Archidiaconi, vel etiam utriusque institui debeant, vel destitui, si fuerint amovendi. Ad hoc breviter respondemus, quod cum ab omnibus, quod omnes tangit, approbari debeat, & cum commune eorum Decanus officium exercent, communiter est eligendus, vel etiam amovendus.

CAP. VIII. Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines. Idem Innoc. III. (an. 1199. Roma in Venetiam.)

Significasti b: [& infra.] Interdicas Archidiacono tuo, ne sine conscientia tua, & auctoritate literas suas promovendis concedat. Et eis etiam districte c prohibeas, ne ad ordines audeant convolare. Qui si contra prohibitionem tuam venire præsumperint, executionem d eis ordinum susceptorum totaliter interdicas.

CAP. IX. Archidiaconus examinat, & presentat ordinandos, & ponit Prælatos in sede. Idem Mediolanen. Archiepiscopo. [an. 1198. Perusio in Insubriam.]

UT nostrum: e [& infra.] Nec fuit f sufficienter probatum, quod Cancellarius ex officio suo exercent spiritalia memorata, cum ea potius de jure communi ad Archidiaconi spectent officium: representare g videlicet ordinandos Episcopo, & illos examinare, ponere Abbates & Abbatissas in sede.

CAP. X. Archidiaconi in monasteriis jurisdictionem non habent, nisi quantum tribuit eis generalis, vel specialis consuetudo. Honorius III. Abbati Ariminen. Trecent. diæcesis, & Archidiacono, & Decano S. Stephani Trecent. [an. 1220.]

a Non tamen judicant Archidiaconi causas matrimonii & criminum. Concil. Trident. Sess. 24. de reform. c. 20. §. ad hæc. nec causas concubinatus. Idem Conc. Trid. c. 12. b Cap. 2. eod. tit. in 4. compil. c al. discrete. d In vetustis ita: Executionem eis ordinum taliter susceptorum interdicas. e Prodeat de vultu Dei iudicium, & c. infra, cap. ut nostrum de appellatione. & c. ut nostrum, ut Eccles. benef. sine diminut. f Cap. 3. eod. tit. in 4. compil. g In vetustis presentare.

Dilecto filio: [& infra.] Ad petitionem Archidiacon Senon. conquerentis, quod Abbas & Conventus monasterii sancti Petri Senonens. procuracionem a annuam, & quædam alia, ratione sui Archidiaconatus ad ipsum spectantia, exhiberi sibi contra justitiam denegabant: Abbati sancti Crispini, & collegis ejus dedimus in mandatis, ut audirent causam, & sine debito terminarent. Coram quibus petiit prædictus Archidiaconus, ut cum b monasterium intra metas sui Archidiaconatus sit situm, Abbas, & Monachi sibi obedirent in his, quæ pertinent ad jurisdictionem, correctionem, & visitationem, ad jus (ut dicebat) Archidiaconale spectantes, videlicet ut coram se conquerentibus responderent, citati etiam venirent ad ejus presentiam: & ejus mandata c honesta & sancta secundum Deum, de correctione excessuum, & aliis, quæ Archidiaconi solent, & possunt rationabiliter injungere, audituri, & [salva sua regula, & Abbatis sui debita obedientia] servaturi. Petiit insuper, ne de cætero facerent aliquos de Senon. d Baillivia, eo prætermissis, coram officiali Senonen. Archiepiscopi conveniri, asserens illos prius debere conveniri sub ipso, quam coram officiali prædicto: specialibus ipsius Archiepiscopi & hominum, ac familiæ suæ causis duntaxat exceptis: [& infra. 1] Ideoque discr. v. mandamus, quatenus per majores Ecclesiæ Senonenf. Canonicos, qui habere debent de hujusmodi consuetudine notitiam plenioram, super his solite veritatem inquiratis: & nisi vobis constiterit præfatum Archidiaconum, vel prædecessores ipsius de pacifica sic obtenta consuetudine jurisdictionem aliquam in ipso monasterio, vel in hujusmodi Abbatibus hæcenus habuisse, præfatum monasterium ab ejus impetitione penitus absolvatis, perpetuum super hoc ipsi Archidiacono silentium imponentes. Si vero de præmissis constiterit per eisdem, eandem jurisdictionem duntaxat adjudicantes eidem, in monasterio prædicto, quam ipsum, vel prædecessores suos in monasterio ipso, vel in eisdem Abbatibus habuisse constiterit, super aliis perpetuum ei silentium imponatis.

[1 Lite super præmissis coram præfatis iudicibus legitime contestata, & auditis ab eisdem hinc inde propositis, iidem iudices de utriusque partis assensu causam ad examen Apostolicum remiserunt. Ipsi ergo Abbat. & Archidiacon. in nostra presentia constituti, nos attendentes eorum consuetudines esse super Archidiaconorum jurisdictione diversas, cum in hoc casu nesciremus consuetudinem, qua in Abbatibus Senonen. ordinis præfati monasterii utitur Archidiacon. Senonen. finalem nequivimus habere in hujusmodi questione processum. Volentes autem, ut eidem questioni finis debitus imponatur, causam ipsam vobis de ipsis Abbatibus, & procuratoris assensu duximus committendam.]

TITULUS XXIV. DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

CAP. I. Archipresbyter civitatis subest Archidiacono: & principaliter præest Presbyteris, & Presbyteralibus officiis. Ex Concilio Toletano.

UT Archipresbyter e sciat se subesse Archidiacono, & ejus præceptis, sicut sui Episcopi obedire,

a Est autem procuratio, necessariorum sumptuum exhibitio, quæ debetur Prælati diocæsum, subditos visitantibus. b Idem. c Quid in visitatione præstare debeant Prælati, tradit Concil. Trident. Sess. 24. de reform. cap. 3. d Archiepisc. e Burch. l. 3. c. 50. lvo part. 6. cap. 20. & c. 1. eod. tit. in 1. compil. Isidor. in epist. ad Leudefredum Episcopum Cordubensem, & Grat. dist. 25. can. 1.